

ЙОРДАН ЙОВКОВ

ПО-МАЛКАТА СЕСТРА

chitanka.info

Васил беше докарал от пазаря две млади кобилки. Отвързаха ги от каруцата и ги пуснаха в харманя, празен по това време и обграден с висок дувар. И двете кобилки бяха още неопитомени, току-що хванати с ласо от стадото им, навикнали на свобода, диви. Чичо Митуш и слугите гледаха иззад вратника и не само се любуваха на кобилките — те наистина бяха хубави, — но и с опитно око откриваха ту една, ту друга черта от нрава им. Едната беше червена и се казваше Айа (родена през май), а другата — черна, тя нямаше име. Всяка беше вързана за шията с по едно ново въже, което се влачеше по земята. Нищо друго — ни юлар, ни юзда, ни хамут не беше слагано на тях. Копитата им не бяха подковани, израснали прекомерно, спитенн. Гъстите им опашки досягаха земята.

Айа беше по-жива, по-буйна. Когато чичо Митуш влезе в харманя, тя се подплаши, извъртя се и удари на бяг, но срещна каменната стена, започна да се лута и да бие гърдите си о нея. Чичо Митуш дойде още по-близо, тя се промъкна между него и зида и избяга на другия край. След това, както правят конете, когато са уплашени, тя се обърна с очи към опасността, наостри уши, дори пристъпи малко, загледа се и запръхтя силно, като че хъркаше. Над черните и светнали очи падаше кичур черна грива.

Докато Айа бягаше насам-нататък, черната кобилка оставаше по-споконна, по-сдържана. Но тя винаги отиваше там, дето беше Айа, следваше я, държеше себлизодонея, като че искаше да я успокои и заварди. Васил беше казал, че двете кобилки били сеетри и че Айа е по-малката. На другия ден ги впрегнаха в каруцата, за да ги научат да теглят. В такова равно поле, каквото беше полето около чифлика, това не беше мъчна работа. Айа се противеше, скачаше, разтърсваше глава. Понякога тя се мятеше напред и се изправяше на задните си нозе или се отпущаше и искаше да легне. Ударите на камшика и виковете на слугите я подлудяваха. Освен юздите, които държеше чичо Митуш, Айа беше вързана с дълго въже за врата, това въже го държеше един слуга и с него или я възпираше, или я оправяше в пътя, когато искаше да кривне настрана. Със също такова въже беше вързана и черната кобила, но от него не стана нужда. Докато Айа себъхтеше и мореше, цяла покрита в пот, черната кобила се покоряваше (за да бъде някак по-леко наАйа), отиваше натам, накъдето отиваше Айа, спираше се,

когато се спреше Айа. Човек би казал, че тя забравяше собствените си страдания и мислеше само за Айа.

Най-после Айа разбра, че няма да излезе наглава, престана да скача и като устреми замътените си очи в полето — това широко, равно поле, в което с бяг беше се спасявала и от вълци, — тя се впусна да бяга колкото сили имаше. Черната кобилка я по-следва. А тъкмо това чакаха чичо Митуш и слугите. Ония, които държаха въжетата отстрани, едва успяха да се качат. Каруцата се носеше из полето с трясък, кобилките препускаха с път, без път, ту в една, ту в друга посока. Най-после, потънали в пяна, те се умориха, капнаха и покорно отиваха натъй, накъдето ги насочваха. Тогава чичо Митуш обърна каруцата и се върна в чифлика. Като спряха, той скочи и мина отпред. Айа, изтъняла, мокра от пот, като къпана, пяла трепереше. Черната кобилка, също тъй изморена, не трепваше, като че се боеше да не би с мръдването си да докара нови беди за Айа. Чичо Митуш застана пред Айа, помилва я по челото, подръпна и ушите и дъхна в ноздрите и. Същото иаправи и с черната. След туй от каруцата кобилките ги заведоха в обора и ги вързаха на ясла.

Два месеца по-късно Васил се връщаше един ден от града. Айа и черната кобилка вече теглеха каруцата тъй добре, като че бяха се родили научени. Приличаха им — особено на Айа, която препускаше с високо дигната глава — и новите хамути, потопени в катран, за да стоят меки, и герданите от сини мъниста, и червените топки на челата им. Васил караше тоя път лудешката. Кобилките минаваха от тръс в галоп, от галоп пак в бърз тръс. Не бяха изминали още и пет километра от града, а бяха вече потънали в пот.

При чешмата, дето имаше огнена мелница и кръчма, Васил спря. Айа, като че не беше почувствувала никаква умора, стоеше с дигната глава и нервно дъвчеше юздата си. Тъй като капците на юздата отстрани на очите и бяха пречили досега да вижда Айа, черната кобилка се извърна с цялата си глава към нея, погледна я, подуши я и леко я бутна по муцуната. И застана покорно пак тъй, както си беше по-рано.

На вратата на кръчмата се показва Велико железаринът. Каскетът му беше килнат назад, тъй че разкъдрената му коса се развяваше над челото; на рамото му, праметната на широк ремък, висеше хармоника.

— О, бай Василе, здрасти! — извика той. — Ще ме закарашдосело ще черпя. Ех, че кончета! — Аз с такива кончета обичам да пътувам. Ама какво... отде идеш ти? — каза той, като дойде по-близо и учудено гледаше конете. — Кога свари да ги изпотиш толкоз?

Васил махна отчаяно с ръка:

— И тъй ще мрат, не ги жаля. Докторът каза, че били болни от шап. Искане да ги застреля. Хайде, качвай се!

Чакай да почерпя.

— Няма нужда.

Велико тъй си и остана — с учудени и широко разкрити очи. Докато се наместваше в каруцата, хармониката му издаде от само себе си няколко звука. Васил му разказваше какво беше му казал ветеринарният лекар.

— И тъй ще мрат, не ги жаля! — каза най-после той и отпусна юздите. Кобилките се понесоха в галоп, преминаха един завой в тръс, след туй пак се замятаха в галоп.

Великовото село беше на три-четири километра отсам чифлика. Като стигнаха там, Велико слезе и като крепеше с едната си ръка хармониката, с другата извади часовника си, погледна го и каза:

— Вървели сме като трен! Толкоз бързо. Ех, че кончета!

Въпреки всичко, Айа стоеше твърдо на нозете си, с дигната глава. Черната се обърна, погледна я, както по-рано, и пак тъй леко я побутна по муцуната.

От тоя ден нататък двете кобилки ги затвориха в отделен обор и вече не ги изкараха. Там ги хранеха, там ги поеа — тъй беше заповядал докторът. Айа мъчно свикна с тоя затвор: дърпаше се за поводата си, обръщаше се ту на една, ту на друга страна, очите и, изпълнени със светлина, с огън и избърнати, тъй че се виждаха червени ципи около тях, гледаха все към вратата, все към светлото навън. Черната кобилка беше търпелива, но когато Айа беше неспокойна, неспокойна ставаше и тя. Тя преставаше да яде, свиваше уши назад и не трепваше.

Понякога чичо Митуш заварваше Айа легнала. Цели дни подред тя почти не ядеше, ставаше отпусната, ленива, често лягаше. Друг път чичо Митуш заварваше двете кобилки застанали една срещу друга, като че прегърнати, и една друга се чешеа със зъби — едната от

едната страна, другата — от отвъдната. В такива случаи чичо Митуш се поспир-ваше на вратата и усещаше жалост: той знаеше добре, че конете правят тъй не от нужда, а от нежност и от дружба един към други.

Веднаж, колкото и строго да му беше забранено това, чичо Митуш, като преместваше Айа от едно място на яслата на друго, изтърва я и тя избяга навън. Повикаха колкото слуги се намериха, за да я хванат, и на първо време успяха да я вкарат в харманя — в същия харман, гдето бяха я пуснали с черната най-напред. Напразно: с дигната опашка, леко, Айа се позасили и без мъка, като сърна, прескочи високата каменна ограда. Слугите извикаха от учудване и възхищение, а Айа с развяна грива, с раздиплена във въздуха опашка се понесе като вятър из полето. „Трап-трап-трап!“-се чуваха мерно донейде ударите на копитата и, след туй заглъхнаха.

Като остана без сили, като се умори да играе и да пропуска, Айа се върна сама и се спря пред обора. Ноздрите и играеха, тя изпръхтя силно, като че въздъхна, и се отпусна, опашката и също тъй бавно се прибра. Тя се престори, че не вижда чича Митуша, и се остави да я хванат.

Мина се тъй доста време. Ветеринарният лекар дойде по обиколка и предложи да направят последен опит: Васил купи едно мършаво магаре от един циганин, а докторът му присади болестта на кобилките.

— Ако магарето остане живо — беше казал той, — кобилките са здрави, ако умре — болни са от сап и няма какво вече: ще ги застреляме.

Затвориха магарето в един овчи агъл. А като мина нощта — тя се случи студена, дъждовита, — отидоха да видят какво е станало и го намериха умряло. Васил изгуби всяка надежда и все пак не му се вярваше. „Как може да умре такъв як и хубав добитък — мислеше си той. — Как може да умре Айа?“

Чакаха само да одобрят и да утвърдят книжата. И една сутрин, по-рано, отколкото се надяваха, доде ветеринарният фелдшер с един стражар. Васил се махна и се скри нейде из чифлика. Пак на чича Митуша се падна тежкият жребий. Разтреперан, той влезе в обора, с разтреперани ръце заразвързва повода — мислеше да отвърже най-напред черната, а отвърза Айа. Изведе я навън на дълго въже.

Айа не заигра отведнаж. Спря се, дигна глава и погледна полето. Два-три пъти тя дълбоко пое въздух и силно изпръхтяваще, като че снемаше нещо тежко от себе си. После заскача и заигра, като дете, като момиче.

— Ех, ех, Айа! Ех!... — подвикваше и чичо Митуш и усещаше как се наливат със сълзи очите му.

Наедно с фелдшера и стражаря (стражарят беше снел карабината си и я носеше в ръце) заминаха към Дола, който беше над чифлика. Айа все играеше. След малко те се закриха. Откъм дола, един след друг, се чува два гърмежа.

Не себеше минало и половин час дори, когато Васил видя, че чичо Митуш се връща. Отдалече още той гълчеше нещо високо, махаше с ръце, спуснал беше сърдито веждите си над очите.

— Какво има? — попита Васил.

— Какво ще има... Убиха добитъка на вятъра. Че тя не била болна, здрава била. Фелдшера я разряза, отвори я тук, на гърлото — нищо няма. Настинала била малко и туйто. Съвсем здрава. Амааз и тъй си мислех!...

Разбраха, макар и късно, че магарето беше умряло не от присадената му болест, а от студ. То и без това си беше слабо, а нощта се случи студена, валеше лапавица.

Спаси се от смърт черната кобилка. Дълго време след като се изгуби Айа, тя често преставаше да яде и като още държеше стиската сено в устата си, ослушваше се, а очите и, черни и светли, като че щяха да изскочат. В една-две години тя много се измени: стана голяма, кокалеста, отпусната и тромава. Всяка година раждаше по едно конче, което приличаше на нея. Но на третата година кончето, което роди, беше вече друго: макар малките кончета да са все червени с тънките си нозе приличат повече на сърни, чичо Митуш веднага разбра, че кончето прилича на Айа, и се зарадва. Като Айа то беше живо и пъргаво. След него, като подир Айа, вървеше черната кобилка, изпълнена с нежност, с майчина доброта и скръб.

Издание:

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“, С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.